

Ekumeniczne nowości wydawnicze

BARAŃSKI Łukasz, SOJKA Jerzy, **Reformacja**, t. I, cz. 1: **Historia i teologia luterańskiej odnowy Kościoła w Niemczech w XVI wieku**, Bielsko-Biała: „Augustana” 2016, 246 s., il., bibliogr., indeks, streszcz. ang., niem., ISBN 978-83-65710-00-0 (całość), 978-83-65710-01-7 (t. I).

Autorzy opracowania informują we *Wstępie*, że jego podstawą były artykuły publikowane od 2012 r. na łamach „Zwiastuna Ewangelickiego” w cyklu „500 lat Reformacji”. Całość składa się z pięciu rozdziałów i stanowi pierwszą część prezentacji dziejów i myśli Reformacji luterańskiej, przy czym pierwszy rozdział zawiera opis postaci, ruchów i nurtów myślowych, które można uznać za „przygotowanie” samej Reformacji, i które wywarły wpływ na intelektualną i duchową formację Lutra. Dalsze rozdziały podejmują następujące zagadnienia: droga Lutra do Reformacji; teologiczny program wittenberskiego Reformatora, zogniskowany zwłaszcza wokół nauki o usprawiedliwieniu; reakcje na wystąpienie Lutra; zasady życia chrześcijańskiego proponowane przez Reformację. Od strony formalnej warto zauważyć, że każdy rozdział oprócz głównego tekstu opracowania zawiera dwie dodatkowe części: charakterystykę pism, kluczowych dla poruszanego problemu, zagadnienia lub wydarzenia historycznego, oraz prezentację postaci związanych z danym wydarzeniem czy sporem teologicznym. Każdy z działów zawiera również bibliografię załącznikową, która pozwala na poszerzenie lub pogłębienie poruszanej problematyki. Dzięki tym formalnym rozwiązaniom książka stanowi znakomite kompendium wiedzy o Reformacji. Jak już zaznaczono, prezentowana publikacja nie stanowi jeszcze kompletnego opracowania historii i myśli reformacji. Autorzy już we *Wstępie* omawiają zawartość II tomu, który obejmie sześć kolejnych rozdziałów poświęconych reformacyjnej doktrynie i dalszym ważnym wydarzeniom reformacyjnym.

BUJAK Janusz, **Dialog katolicko-prawosławny w latach 2005–2015**, Szczecin: Wydaw. Naukowe US 2016, 227 s., bibliogr., Uniwersytet Szczeciński, seria: Studia i Rozprawy 40, ISBN 978-83-7241-970-5.

Publikacja podsumowuje dziesięcioletni okres dialogu katolicko-prawosławnego w latach 2005–2015, a więc od momentu wznowienia dialogu po okresie jego zastoju i kryzysu we wzajemnych relacjach aż do czasu redakcji niniejszej monografii. Obejmuje ona cztery rozdziały. Pierwszy omawia poszczególne etapy dialogu, wyznaczane przez działalność i sesje plenarne Międzynarodowej Komisji Mieszanej, oraz dokument przyjęty na sesji w Rawennie (2007) pt. *Konsekwencje eklezjologiczne i kanoniczne sakramentalnej natury Kościoła. Komunia kościelna, koncyliarność i autorytet*. W drugim rozdziale podjęto zagadnienia związane z wewnątrzprawosławnymi napięciami w sprawie dialogu ekumenicznego, zwłaszcza w relacjach pomiędzy Patriarchatami w Konstantynopolu i Moskwie. Trzeci rozdział również dotyczy wewnątrzprawosławnego sporu, przy czym tym razem w odniesieniu do rozumienia prymatu w Kościele prawosławnym. W ostatnim rozdziale zaprezentowano najważniejsze aspekty ekumenicznego zaangażowania w dialog z prawosławiem papieży omawianego okresu: Benedykta XVI i Franciszka. Zgodnie z zamierzeniem autora, niniejsza monografia ukazuje dynamikę relacji katolicko-prawosławnych we wskazanym okresie i dobrze dokumentuje przebieg samego dialogu oraz towarzyszące mu wyzwania.

JASKÓŁA Piotr, **Ku jedności w Chrystusie. Wybrane zagadnienia z problematyki ekumenicznej i dogmatycznej**, Opole: Red. Wydaw. WT UO 2016, 564 s., bibliogr., Uniwersytet Opolski: Wydział Teologiczny, Instytut Ekumenizmu i Badań nad Integracją, seria: Ekumenizm i Integracja 31, ISBN 978-83-63950-89-7.

Autor publikacji wyjaśnia we *Wstępie*, że „teksty składające się na niniejszą publikację (...) nie mają (...) jednolitego charakteru, gdyż powstawały na przestrzeni lat i publikowane były w czasopismach oraz pracach zwartych o różnych wymaganiach formalnych. Teraz w innej strukturze, jak i poprzez wprowadzenie w niektórych artykułach nieznaczących zmian, tworzą jednak pewną nową treściową całość” (s. 6). Została ona podzielona na pięć rozdziałów: 1. *Fundamenty wiary i jedności*; 2. *Rozumienie jedności*; 3. *Świadkowie ekumenii*; 4. *Ekumeniczne dialogi*; 5. *Ekumenizm w Kościołach lokalnych i tematy otwarte*. Publikacja daje znakomity wgląd w ważną część naukowego dorobku jej autora, odsłaniając głębię i rozmach jego teologicznego myślenia oraz ekumeniczną otwartość i wrażliwość. Całość zaprezentowanej w niniejszej monografii naukowej refleksji

przeniknięta jest konsekwentnym chrystocentryzmem, gdyż – jak przypomina P. Jaskóła – to prawda o Chrystusie „stanowi (...) fundament dla ruchu ekumenicznego, fundament dążeń na rzecz jedności Kościoła, któremu Chrystus dał początek” (s. 6). Na końcu zamieszczono *Aneks*, który zawiera wykaz pierwotnej publikacji artykułów składających się na niniejszą książkę oraz wykaz publikacji ks. prof. P. Jaskóły do 2016 r.

PAŃCZYSZYN Kinga, **Religijność jako styl życia. Studium przypadku młodzieżowej wspólnoty protestanckiej**, Warszawa: Wydaw. Uniwersytetu Warszawskiego 2016, 171 s., bibliogr., ISBN 978-83-235-2259-1.

Publikacja jest próbą ukazania „powiązania między religią, tożsamością oraz stylem życia osób głęboko wierzących” (s. 12) na podstawie analizy relacji wspólnotowych oraz charakteru religijności członków wspólnoty młodzieżowej przy Kościele Bożym w Chrystusie w Warszawie. Podjęta problematyka wpisuje się zakres badawczy socjologii religii. Autorka informuje, że w swych badaniach interesowały ją „więzi i relacje wspólnotowe, funkcje religijnej grupy młodzieżowej, motywacje do przynależności oraz znaczenia nadawane jej przez członków” (s. 12). Wszystkie te zjawiska zostały opisane na tle przeobrażeń społeczno-kulturowych zachodzących w Polsce i procesów sekularyzacji, przemian więzi społecznych i różnicowania się stylów życia. W oparciu o przeprowadzone badania autorka doszła do przekonania, że „w spluralizowanej i zindywidualizowanej rzeczywistości społecznej religia zapewnia jednostkom pewne ramy, stanowi punkt odniesienia czy też (...) system umożliwiający zakorzenienie” (s. 144). Dla osób głęboko wierzących religijność staje się obiektywnym wyznacznikiem życia, organizującym codzienność, służącym umacnianiu podmiotowości i tożsamości jednostki oraz konstruowanie spójnych stylów życia. Jakkolwiek wyniki tych badań dotyczą dość wąskiej i religijnie zaangażowanej grupy młodzieży, odsłaniają one jednak istotny wymiar życia społecznego, który nie podpada pod ogólnie formułowany paradygmat postępującej sekularyzacji wśród młodzieży. W tej perspektywie publikacja ta pozwala lepiej zrozumieć przemiany religijności w Polsce.

Reformatorzy a Kościół rzymski, red. Andrzej A. Napiórkowski OSPPE, Kraków: Wydaw. Naukowe UPJPII 2017, 263 s., ISBN 978-83-7438-587-9.

NAPIÓRKOWSKI Andrzej A., Wprowadzenie, s. 5–8; JASKÓŁA Piotr, Reformatorskie postulaty Jana Husa, s. 9–34; NADBRZEŻNY Antoni, Kościół

święty i grzeszny. Eklezjologia Marcina Lutera, s. 35–60; BOKWA Ignacy, Kalwińska wizja Kościoła, s. 61–91; KOZAKIEWICZ Stanisław, Spór kardynała Stanisława Hozjusza z reformatorami, s. 93–112; NAPIÓRKOWSKI Andrzej A., Usprawiedliwienie naczelnym kryterium reformacyjnej odnowy Kościoła, s. 113–137; MASTEJ Jacenty, Jedność i jedyność jako znak wiarygodności Kościoła, s. 139–155; MORAWA Józef, Między rzymskim a ewangelickim rozumieniem jedności, s. 157–187; KITA Marek, Prawosławie wobec reformacyjnych kontrowersji – trzeci partner czy druga strona dyskusji?, s. 189–208; KOPIEC Piotr, Filipa Melanchtona wizja reformacji, s. 209–235; PIELKA Paweł, Niektóre aspekty protestantyzmu według Yves’a Congara, s. 237–258; Noty o autorach, s. 259–261.

ROSIŃSKA Iwona, **Prawosławie. Uwarunkowania historyczne, prawne i organizacyjne działalności Kościoła prawosławnego w Polsce**, Warszawa: Powszechne Wydaw. Prawnicze 2016, 453 s., bibliogr., ISBN 978-83-940767-7-1.

Monografia „stanowi odpowiedź na wciąż aktualne problemy związane z ustaleniem gwarancji prawnych, jakimi cieszy się” Autokefaliczny Kościół Prawosławny w Polsce (s. 10). Autorka podejmuje próbę obiektywnego spojrzenia na historię Cerkwi prawosławnej, kształtowania się jej statusu prawnego i prawodawstwa, a także relacji z państwem polskim. Publikacja obejmuje sześć rozdziałów, z których pierwszy dotyczy ogólnej charakterystyki prawnych aspektów funkcjonowania Kościoła w Polsce, a następne podejmują szczegółowe kwestie związane z obecnością Kościoła prawosławnego na ziemiach polskich w kolejnych okresach: do 1918 r., w latach 1918–1939, 1939–1944, w okresie PRL-u i po 1989 r. Jedną z istotnych konkluzji, podsumowujących wyniki przeprowadzonych badań, wskazuje, że wielka tradycja chrześcijańska, jaką jest prawosławie, stanowi konstytutywny element dziejów Polski, a Kościół prawosławny „nie jest reliktem zaborów, ale cenną schedą historyczną dawnej Rzeczypospolitej” (s. 424), która stała się miejscem spotkania dwóch wielkich tradycji: wschodniej (prawosławnej) i zachodniej (katolickiej).

ZIELIŃSKI Tadeusz J., **Państwowy Kościół Anglii. Studia prawa wyznaniowego**, Warszawa: Wydaw. Naukowe ChAT 2016, 457 s., bibliogr., streszcz. ang., ISBN 978-83-60273-36-4.

Zamierzeniem autora monografii było „ukazanie statusu prawnego państwowego Kościoła Anglii” (s. 16) zarówno w ujęciu historycznym, jak i systematycznym. Tym dwóm sposobom ujęcia odpowiadają dwie części książki: pierwsza dotyczy ewolucji statusu prawnego Kościoła Anglii, druga zaś statusu prawnego Kościoła Anglii na początku XXI w. Każda z części obejmuje po dziesięć rozdziałów, przy czym w pierwszej części ich porządek wyznacza kryterium chronologiczne, na podstawie którego dokonano periodyzacji dziejów Kościoła Anglii dla ukazania w jej ramach poszczególnych etapów kształtowania się statusu prawnego tego Kościoła, zaś w drugiej – kryterium rzeczowe, przy czym pierwsze pięć rozdziałów zajmuje się kwestiami ustrojowymi w odniesieniu do Kościoła państwowego oraz powiązanych z nim organów państwa brytyjskiego, zaś kolejne pięć odnosi się do różnych przejawów działalności Kościoła, jak: akty religijne, działalność edukacyjna, kapelanie, działalność socjalna i sprawy majątkowe. Obszerna i erudycyjna monografia pozwala na poznanie angielskiego prawa wyznaniowego, a także specyfiki ustrojowej Zjednoczonego Królestwa, której elementem jest istnienie państwowego Kościoła. To sprawia, że uprawnione jest mówienie o dyskryminacji osób niebędących anglikanami i nieanglikańskich wspólnot religijnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu faktu, że współczesne prawodawstwo brytyjskie rozszerza prawo równościowe, łagodząc i liberalizując wcześniejszy reżim prawny w odniesieniu do Kościoła państwowego.

oprac.: Rajmund Porada (UO)